

ՄՈՒՐԱՏ - ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԵՍԸ

ԱՌԱՅՅ յուզման չէ կարելի վերլուծել ու նկարագրել ընտանեկան ու միանգամայն ազգային այն սիրուն հանդէսը՝ որ տեղի ունեցաւ Մ. Ռաֆայէլեան Վարժարանին մէջ Յունիս 23-ի կիրակին:

Որքան նման՝ նոյնքան աննման էր նա խորդ տարիներուն. քանի որ նոր դէմքեր կային հոն, նոր յաղթանակներ ու նոր երազներ հիւսուած վաղորդային համար որ պիտի ծագէր յատկապէս շրջանաւարտներուն՝ դպրոցի սեմէն աշխարհ նետուած պահուն:

Հեռաւոր աշխարհի մենաւոր անկիւնին մէջ՝ Վենետիկոյ ջրանցքներուն մէջ կորսուած այդ կրթական տունը կարծես ամբողջ Հայ աշխարհի սիրտն ըլլար որ ուժգին կը տրոփէր: Երջողուն ու ոսկեզօծ դահլիճներուն մէջ՝ որքան շարժում և ուգեւորում. ինչ սրտայոյզ հանդիպումներ, որքան սէր, ինչքան համբոյր ծնողներու և սիրելիներու կողմէ որոնք տարիներու կարօտով պապական սրտերին այդ պահուն կը զովացնէին, ու նոյն պապական կը շարունակէին երանանալ գիւրդնդախառն՝ աչք աչքի և սէր սիրոյ հանդէպ... Հայրեր ու մայրեր հեռաւոր Եգիպտոսէն, Յունաստանէն, Թրիեստէն, Միլանէն հոն թռած էին այն օրը:

Ու այդ ամբողջ խանդավառութեան, ժպիտներուն և երանութեան մէջ՝ որքան հոգեխոտով էր վիշտը և արցունքը անոնց՝ որ ի զուր կը փնտռէին իրենց շուրջը ծնող ու հարազատ՝ որ չկային... չկային՝ որ տեսնէին իրենց երկար տարիներու աշխատութեան ու քրտինքին յաղթանակը, անոնց գեղեցիկ հասակը, գիտութեամբ ու կրթութեամբ պապուած ճա-

կատը, բարի աչքերը իմաստութեամբ շողշողուն... Արցունքներ կային դառն և անոյշ՝ աչքերուն մէջ նաեւ անոնց որոնք մինչեւ տասնեակ տարի իրենց հայրենի տուն ու բոյն ճանչցած էին այդ Վարժարանը և Միլիթարեան Հայրերը՝ իրենց գորովալից ծնողներ:

Եւ սակայն հարկ էր թողուլ երթալ ի խնդիր ապագայի, նուիրուելու ազգին՝ կրթական ու գիտական ճոխ պաշարով, տեղի տալով որ հոն տեղաւորուին՝ սիրոյ, ծնողական խնամքի, գիտութեան ու կրթութեան կարօտ ուրիշ հոգիներ:

Հանդէսը որ պիտի պսակէր տասնեակ մը ճակատներ թանկագին վկայականով և դեռ ուրիշ քաջեր զանազան մրցանակներով՝ իր նախարանն ունեցաւ առաւօտ՝ Ս. Պատարագով Վարժարանի մատրան մէջ, ուր առատօրէն իջաւ երկնքի օրհնութիւնը որ պիտի ընկերէր սաներուն մինչեւ հեռաւոր վայրերը, և ժամը 9¹/₂ին ալ՝ ի ներկայութեան Ուսումնական Գեր. Աբրահօր, Տեսչութեան, Ուսուցչութեան և ծնողներու՝ երգուեցաւ մատրան մէջ գոհաբանութեան երգը՝ ի շնորհակալութիւն Երկնքին գեղեցիկ և յաջող տարւոյն առատ հունձքերուն համար:

Ժամը 10-ին արդէն հասած էին հեռաւոր ու մօտաւոր բարեկամներ, ծնողներ, ազգականներ: Հանդէսը կը սկսէր շքեղ դահլիճին մէջ. «Բամ փորորտան» ի ոգեշունչ խմբերգը խանդավառեց էր արդէն բազմութիւնը՝ որ կիսով չափ հայ էր: Առաջին և երկրորդ գծերուն վրայ բազմած էին Եկեղեցական և քաղաքական բարձրաստիճան հիւրերը, Գաւառական, Գաւառապետին, ծովային և ցամաքային

բանակներու ներկայացուցիչները, ինչպէս նաեւ քաղաքիս վսեմ. Երբ. Պատրիարքին: Ներկայ էր նաեւ վարժարանիս բարեկամ Պրանսական հիւպատոսը, Ռուսականը ևն ևն:

Ազգային մոգիչ քայլերգին կ'ընկերանար դաշնամուրով վարժարանին երաժշտագէտ ուսուցիչը Ա. Փոնցիլաքուա, որ քառասուն տարիներու յուզում և արցունք տեսած էր այդ վարժարանին մէջ և դեռ երիտասարդ կը զգար ինքզինքը այդ քաջարի հայ պատանիներուն մէջ քառասունամայ ուսուցչութենէն վերջն ալ:

Ապա մեծ յաջողութեամբ աշակերտաց խմբերգը նուագեց հետզհետէ Ծումանէն, Մոզարէն, Ծուպերէն, Կունոյէն և Կոմիտասէն («Կոմիտաս») գեղեցիկ երգեր՝ ընտրուած և յարմար, խելով հանրութենէն խանդավառ արժանի ծափեր:

Խմբերգներուն մէջ ընդ մէջ բեմին վրայ երեւցան շրջանաւարտներու դասէն՝ Հրանդ Տէվլէթեան որ հայերէն զգայուն տողեր ուղղեց Միլիթարեան հաստատութեան, դաստիարակ Հայրերուն, ընկերներուն, վարժարանին, Ս. Ղազարի և չքնաղ Վենետիկոյ. խօսքեր անկեղծ շնորհակալութեան, յարգանքի և սիրոյ, խօսքեր գիտական, գնահատութեան իրենց մտքի և սրտի կրթութեան և ամբարած հարստութեան, անկեղծ առաջադրութիւն մը նուիրուելու ազգին՝ որպէս հարազատ և պաշտօղ զաւակներ սրբազան ուխտով մը յաւերժ երախտագիտութեան լուսանորոգ մեծն Միլիթարի, Մուրատի և Ռաֆայէլեան Միլիթարի, Մուրատի և Ռաֆայէլեան Միլիթարի անոնց անուան կոթողներ յէլի հանդէպ՝ անոնց գեղեցիկ օր մը մեր բուն առաջն քաղաք գեղեցիկ և հոգին վրայ սիրելի հայրենիքի պաշտելի հոգին վրայ:

Ստեփան Գազէգեան նոյնքան ազնիւ և գեղեցիկ խօսքեր ըսաւ խաղերէն. սկսելով դպրոցական յուշերէն, տարիներու և օրերու երկար սպասման պահերէն՝ ողջութեամբ այդ անկալութեամբ ժամը, և երկարեց նեց այդ անկալութեամբ շարքը ողջոյններու և շնորհակալութեան շարքը մօտաւորներէն մինչեւ հեռաւորները, քաղաքի և խաղաղական պետութեան բոլոր զաւակներ և խաղաղական պետութեան բոլոր ներկայացուցիչներուն, ինչպէս նաեւ Եր-

բանաւորին, վերջապէս ամենուն բարեացակամութեան և վարժարանիս հանդէպ տածած գուրգուրանքին: Յատուկ շնորհակալութիւն յայտնեց «Dante Alighieri» ընկերութեան որ գեղեցիկ մրցանակներ դրկած էր: Յուզումի շեշտով յիշեց ուսուցիչներն ու դաստիարակները՝ անոնց աջին դրոշմելով երախտագէտ համբոյրը արցունքի շիթերով՝ որ սիրոյ լաւագոյն ապացոյցն է: Յատուկ շնորհակալութիւն Տեսչին, և իր գործակիցներուն՝ յիշելով այնքան սէրն ու խնամքը, նաեւ Ուսումնական Գեր. Աբրահօր:

Ու ներշնչուած խաղաղական վերակազմութեան հօր և ներշնչող օրինակներով կեցեցներ ուղղեց կրօնքին, Հայաստանի և խաղաղական պետութեան:

Միհրան Միհրանեան ալ Պրանսերէն յատուկ շեշտով ներբողեց դպրոցի կրթական նուիրական առաքելութիւնը, տուած գեղեցիկ արդիւնքները, հոգեկան և մտաւոր այն դաստիարակութիւնը՝ որուն շնորհիւ այնքան մեծ եղած են Միլիթարեան նախկին սաները ազգային և միջազգային կեանքին մէջ: Բարեկամներու, դաստիարակներու հասցէին ուղղած անկեղծ շնորհակալութեանց մէջ յատուկ շեշտով յիշեց Պրանսական պետութիւնն ու անոր ունեցած յարաբերութիւնը վարժարանիս հետ, բարեկամութիւն և հովանաւորութիւնը յատկապէս Վենետիկան իր ազնիւ հիւպատոսին միջոցով, և թէ ինչպէս Միլիթարեան հայրերն ալ երախտագէտ և գիտական հայրերն ալ երախտագէտ և գիտական հայրերն ալ ջերմօրէն ծափահարուեցան լեզուին և անոր բարձր մշակոյթին՝ հոս և իրենց միւս կրթական վայրերուն մէջ:

Երբեք ալ ջերմօրէն ծափահարուեցան հասարակութենէն՝ իրենց ազնիւ և շնորհալի զգացումներուն և լեզուական յաջողութեան համար:

Ապա յարգելի Ուսումնապետը՝ Հ. Գեորգ Վ. Ոսկեան Վարժարանին ուսումնական տարւոյն տեղեկատուութիւնն ըրաւ մեծ գոհունակութեամբ՝ ի տես անկալութեամբ լաւագոյն պտուղներուն, թէ՛ շրջանաւարտներուն բարեկիրթ ընթացքին և թէ՛ ընդ-

հանուրին յաջողութեան ուսումնական բու-
լոր ճիւղերուն մէջ:

Գովեստի, խրախուսանքի և հայրական
յորդորի խօսքերով իր հրաժեշտը տուաւ
տեսչութեան կողմէ շրջանաւարտներուն՝
որոնց անդրադարձուց նպատակը վարժա-
րանին, արժէքը առած կրթութեան և գի-
տութեան, իբրեւ անոյշ մեղր գերբնակա-
նին շնորհքով օծուած՝ որուն ճաշակը
պիտի հրճուեցնէր բոլորին ընտանիքները
և թէ առանց բրտինքի և զոհողութեան
չեղաւ իրենց հոգեկան ու մտաւոր կազ-

մութիւնը: Յիշեց ուսման ծրագրին և անկէ
դուրս դպրոցական կեանքը քաղցրացնելու
և օգտակար դարձնելու համար տեսչու-
թեան կողմէ տրուած բոլոր գիտական ու
կրթական սփոփանքները՝ պտոյտներու,
ճառախօսութիւններու, շարժանկարներու
եւն միջոցով: Յիշատակեց յարգանքի և
սիրոյ ազնիւ մտածութեամբ դպրոցին՝
հանգուցեալ ուսուցիչ և մտերիմ բարե-
կամները նոյն տարւոյ շրջանին. վերջա-
պէս շնորհակալութիւն յայտնեց Պետական
մարմիններուն, իտալական ընկերութեանց,

ՄՈՒՐԱՏ-ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ 1935-Ի ՇՐՋԱՆԱՎԱՐՏՆԵՐԸ

ԳԱՖԹԱՆՃԵԱՆ ՊՕՂՈՍ	ծնեալ	ի	Պրուսա, 1915
ԳԱՅԱԶԵԱՆ ՅԱԿՈԲ	»	»	Այնթապ, 1916
ԳԱՅԷԶԵԱՆ ՍՏԵՓԱՆ	»	»	Թիֆլիս, 1919
ԵՂԻԱՋԱՐԵԱՆ ԺԻՐԱՅՐ	»	»	Ատաիս Ապապա, 1919
ՄԻՀՐԱՆԵԱՆ ՄԻՀՐԱՆ	»	»	Գահիրէ, 1914
ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ ԳՈՒՐԳԷՆ	»	»	Պուրէշ, 1915
ՇԻՐԻՆԵԱՆ ՄԱՆՈՒԿ	»	»	Զմիւռնիա, 1918
ՊՈՐԱՆԵԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏ	»	»	Ադէն, 1916
ՎԵՄԵԱՆ ԳԵՈՐԳ	»	»	Թիֆլիս, 1917
ՏԷՎԷԹԵԱՆ ՀՐԱՆԴ	»	»	Զմիւռնիա, 1918

Պրանսական հիւպատին՝ թէ՛ անոնց ազնիւ
վերաբերումին՝ վարժարանիս նկատմամբ
և թէ՛ նուիրած գեղեցիկ մրցանակներուն:

Ապա մի առ մի յանուանէ հռչակեց
տասը շրջանաւարտները որոնք դպրոցին
լիկէնական վկայականին արժանացած էին
և զոր՝ շատեր բախտն ունեցան ստանա-
լու իրենց սիրելի ծնողքին ձեռքէն՝ հա-
նրութեան ջերմ ծափերուն և յուզումին
մէջ: Վկայականներէն յետոյ բաշխուեցան
նաեւ մրցանակները՝ մէն մի դասի չորս
առաջիններուն:

Շրջանաւարտներէն իբրեւ հայերէնագի-
տութեան մէջ առաջին՝ ԵՂԻԱՋԱՐԵԱՆ ԺԻ-
ՐԱՅՐ և ՏԷՎԷԹԵԱՆ ՀՐԱՆԴ արժանացան
մէյմէկ գրպանի ժամացոյցի՝ իբրեւ մրցա-
նակ հայերէնի համար յատկապէս սահ-
մանուած Մուրատ-Ռափ. Ն. Ս. միութեան
կողմէն (Փարիզ). ընդհանրութեան մէջ բա-
րեկրթութեան Ա. մրցանակի՝ ոսկի մետա-
լի արժանացաւ ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ:

ՌԻՍՄԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿՆԵՐ ՇԱՀԵՑԱՆ

- Դ. ԴԱՆԷՆ (բարձր.). - Տամատեան Խաչիկ, Սողո-
յեան Եղուարդ, Գալֆայեան Գրիգոր,
Պոտիկեան Յակոբ.
Գ. ԴԱՆԷՆ. - Գասպարեան Առան, Քերոբեան Յա-
կոբ, Թնկրեան Ներսէս, Փափագեան
Հռիփարտ.
Բ. ԴԱՆԷՆ. - Զէյթունեան Յակոբ, Յովակիմեան
Յովհաննէս, Էթմէքճեան Մանուկ, Կի-
րակոսեան Լուդուիկ.
Ա. ԴԱՆԷՆ (փոքրագոյն). - Յովակիմեան Յակոբ,
Եայլայեան Վահէ.

Հանդէսն աւարտեցաւ Մուրատ - Ռա-
փայէլի քայլերգով, հանդիսականները խըն-
դակցութիւն յայտնելով տեսչութեան, շրջ-
անաւարտներուն՝ մեկնեցան:

Յաջորդեց ճաշը՝ որուն կը մասնակ-
ցէին ուսուցիչներ, ծնողներ և մտերիմներ:
Դժբախտաբար չենք կրնար տալ ամբող-
ջապէս այն գեղեցիկ բաժակաճառերը
որ արտասանուեցան: Ամէնէն առաջ վար-
ժարանին Տեսուչը՝ Հ. Քերովրէ Վ. Զրա-

քեան վերլիշելով դպրոցին ընտանեկան
ու կրթական միջավայրը, թափուած ճի-
գերը իրագործելու «կեանքը դպրոցին մէջ»
և «Դպրոցը կեանքին մէջ» անուշցնելով
կեանքը, պատրաստելով անհատներ՝ որոնք
գիտեն նուիրուիլ ազգին համար: Անկէ
վերջ ոգելից շեշտով ողջնրթի պատգամը
տուաւ խաղերէնի քահանայ ուսուցիչը
Տէ Լուքա՝ մաղթելով և յանձնարարելով
ուղիղ և զործունեայ նկարագրի՝ ինչպէս
տուած է դպրոցը:

Հուկ Պրանսերէնի ուսուցիչը՝ Հայաս-
տան - իտալիա Պրանսա՝ երբեակ ազգին
լաւագոյն ձիրքերը ցուցադրելով, ըսաւ
որ սորվին Հայաստանէն մարտիրոսի մը
անվկանդ հաւատքն ու հոգին՝ բարի ըլլա-
լու, աշխատելու Հայրենիքին և Երկնքին
համար. իտալիայէն սորվին՝ կամքի զօ-
րութիւնը՝ յաջողելու կեանքին մէջ, և
Պրանսայէն վեհանձնութիւն և նուիրում՝
հանդէպ ընկերին, հանդէպ Հայրենիքին:

Ճաշէն վերջ արդէն շատեր կը մեկնէին
տաննելով հետեւին անմոռաց յիշատակը
Մուրատ-Ռափայէլի կրթական մեծ տան՝
զոր կ'ապրեցնէ ու կ'ոգեւորէ Միսիթա-
րեան Ուխտս, հաւատարիմ իր հեղինա-
կին՝ մեծին Միսիթարայ հոգւոյն: Ազնիւ
բարեկամ մը այս առթիւ զանիկա կը
ներբողէր գեղեցիկ տողերով, զորս կ'ա-
խորժինք մեր խօսքերուն կնիքն ընել սըր-
տեռանդն բարեմաղթութեան հետ.

«Միսիթարիչ մեր հայ ժողովրդեան՝ որ կը
հեծէ սփիւռքի թշուառութեան մէջ: Միսիթար
ախոյեանն է Կրօնքի և Ազգութեան, կամքի,
զգօնութեան, զօրութեան և եղբայրսիրութեան
մարդը: Ան օրինակն է մանկութեան, յուսալից
երիտասարդութեան՝ իբրեւ հասուն, հսկող, հայ-
րենասէր, գիտուն և մարդասէր տիպար: Թող
իր անունը ճանչցուի ամէն հայու կողմէ՝ որ կը
տառապի խաւարին մէջ: Արժանի է որ իր պատ-
կերը գոյութիւն ունենայ ամէն հայ դպրոցին
մէջ՝ ներշնչելու և սորվեցնելու համար մեր սե-
րունդներուն իր գործին անմահութիւնը և ազ-
գասիրութեան օրինակը»:

ԽՄԲ.